జైల్లో చంద్రుడు

నేరం అనేది విద్యాహీనులూ చేస్తారు. విద్యాధికులూ చేస్తారు. మదోన్మత్తులూ చేస్తారు. సంస్కారవంతులూ చేస్తారు.

సమాజానికి ఏవిధంగానూ వుపయోగ పడని వ్యక్తులు నేరస్తుల్లోనూ వుంటారు. మర్యాదస్తుల్లోనూ వుంటారు. కాని, సమాజానికీ మానవాళికీ సేవ చెయ్యగల వ్యక్తులూ-వుపయోగపడే వ్యక్తులూ కూడా నేరస్తుల్లో వుంటుంటారు.

*　　*　　*

జైల్లో ధర్మారావు తోటిఖైదీల రోగాన్నీ అనారోగ్యాన్నీ చూసి చలించిపోతున్నాడు. అతని మెదడులో అగ్నిపర్వతాలు బద్దల వుతున్నాయి. అతని గుండెలో గుండు సూదులు గుచ్చుకుంటున్నాయి. ధర్మారావు భరించలేని బాధతో సతమత మవుతున్నాడు

మహత్తర కళాఖండాన్ని సృష్టించే చిత్రకారుడికి శిక్షగా చెయ్యి నరికేస్తే-హృదయ స్పందన కలిగినప్పుడుతనూహిం చిన చిత్రాన్ని గీసే అవకాశం లేనందుకు అతను అనుభవించే బాధలాంటిది ధర్మారావు బాధ.

మధురగానంతో ప్రజలకి ఆనందం కలిగించే గాయకుడికి శిక్షగా నాలుక కోసేస్తే పాడాలనీ పాడలేక కృంగిపోయే అతని మనోవ్యధలాంటిది ధర్మారావు బాధ.

ధర్మారావు అనుక్షణమూ ఆలోచనల్లోనే మునిగి పోతున్నాడు. అతనికా జైలు జైలుగానే కాకుండా నరకంలా కూడావుంది. తోటి ఖైదీల రోగాల్ని చూస్తూ ధర్మారావులోని డాక్టర్ మౌనంగా వుండలేక పోతున్నాడు. ఎలాగైనా ఈ ఖైదీల రోగాల్నిబా గు చె య్యా లి. వాళ్ళ అనారోగ్యాన్ని ఆర్పేసి ఆరోగ్యవంతుల్ని చెయ్యాలి. ఎలాగెలాగ ? తన ప్రయత్నం అసలు ఫలిస్తుందా? ధర్మారావుకి ఎప్పుడూ అదే ఆలోచన . అతను పడుకున్నాడన్న మాటేగానీ నిద్రరావడంలేదు . నోట్లోంచి రక్తంపడుతూ బాధ పడుతున్న ఓ ఖైదీ కళ్ళ ముందుకదులుతున్నాడు తక్షణం అతనికి వైద్యం చేస్తే జబ్బు తగ్గిపోతుంది . అతని రోగాన్ని రూపుమాపే అవకాశం ఏది?

ఇంకో ఖైదీ కడుపునొప్పితో బాధపడుతూ వంకర్లు తిరిగిపోతూ కళ్ళముందు కనిపించాడు. ధర్మారావు అశాంతిగా అటూ యిటూ దొర్లాడు. రోగాలతో బాధపడుతున్న ఖైదీలని తలచుకుంటే అతనికి ఆవేదన అధికమవుతోంది. తను డాక్టర్ పట్టా పుచ్చుకునేటప్పుడు చేసిన ప్రతిజ్ఞ గుర్తుకు వస్తోంది . రోగంతో బాధ పడుతున్న వ్యక్తి శత్రువైననా సరే రాత్రీ పగలూ అనే మీమాంస లేకుండా వైద్యం చేస్తాననీ, రోగిప్రాణాన్ని తన ాయశక్తులా నిలబెట్టే ప్రయత్నం చేస్తాననీ ప్రమాణం చేసాడు. ఇప్పుడు తనకా అవకాశం ఏది? తనో హంతకుడిగా యావజ్జీవకారాగార శిక్ష అనుభవిస్తూ గడపమని కోర్టు తీర్పు యిచ్చింది. తనీ శిక్షని అనుభవించాలనే బాధ లేదు. భయం అసలే లేదు. కాని యిలా నిర్జీవంగా నిర్లిప్తంగా రోగుల ఆర్తనాదాల్ని ఆలకిస్తూ బతగ్గలడు? ధర్మారావు భారంగా నిట్టూర్చాడు.

నిట్టూర్పుల సెగల్లో నిశిరాత్రి నెమ్మదిగా కదిలి కదిలి ధర్మారావు మెదడుని కత్తుల ఆలోచనలతో కోసి కోసి కరిగిపోయి తెల్లవారింది.

ఖైదీలతో పాటు ధర్మారావు కాలకృత్యాలు తీర్చుకున్నాడు. ఖైదీ రంగనాథం ముఖం కడుగుకొంటూ విపరీతంగా దగ్గిదగ్గి రక్తాన్ని కక్కుకోవడం చూసి ధర్మారావు హృదయం ద్రవించిపోయింది.

ధర్మారావు జైలు సూపరింటెండెంట్‌ని కలుసుకోవడానికి ప్రయత్నించాడు. ఇంతకుముందూ అటువంటి ప్రయత్నాలు చేశాడు. కానీఫలించలేదు. ఇప్పుడు కొత్తగా సూపరింటెండెంట్ చంద్రశేఖర్ ఈ జైలుకి ట్రాన్స్‌ఫరై వచ్చాడు. ఇతనేమంటాడో ... తననో పురుగుగా చూస్తాడో... తన ఆవేదనని అర్థం చేసుకుంటాడో... లేదో...

జైలు సూపరింటెండెంట్ చంద్రశేఖర్ తనని కలుసుకోడానికి ధర్మారావుని రమ్మన్నాడు. దర్మారావు మనసులో కొత్త ఆశ చిగురించింది. ఆనందంతో అనుమానంతో చంద్రశేఖర్ ఆఫీసు గదిలోకి వెళ్ళాడు ధర్మారావు . చంద్రశేఖర్‌ని విష్‌చేసాడు. చంద్రశేఖర్ చిరునవ్వుతో ధర్మారావుని కూర్చోమని కుర్చీ చూపించాడు.

"నీ పేరు"

"ధర్మారావు"

"నన్నెందుకు కలవాలనుకున్నావు"

"నేనూ జైల్లో భరించలేని బాధలను భరిస్తున్నాను నేను చెప్పేది మీరు దయతో వింటారనీ, నా ఆవేదనని అర్థం చేసుకుని సహకరించమని విన్నవించుకోడానికి వచ్చాను."

"బయట లోకంలోలాగ జైల్లో సుఖం ఎలా వుంటుంది ? చేసిన తప్పు తెలుసుకుని పశ్చాత్తాపంతో మంచి మనిషిగా మారడానికేగా ఈ జైళ్ళూ ఈ శిక్షలునూ"

"మీరన్నది నిజమే, నేనూ జైల్లో శిక్ష అనుభవిస్తున్నందుకు బాధ పడటంలేదు...."

"మరి"

"నేను వృత్తిరీత్యా డాక్టర్ని. తోటి ఖైదీల రోగాల్నీ, వాళ్ళ బాధల్నీ చూస్తూ వుండలేక పోతున్నాను. వాళ్ళకి వైద్యం చేసే అవకాశం నాకిప్పించమని కోరుతున్నాను."

"వీళ్ళని చూడటానికి మా డాక్టర్ వున్నాడు కదా"

"వున్నారు. నేను కాదనడంలేదు. ఆయనకి వీళ్ళందర్నీ ఓపిగ్గా పరీక్షించడానికి టైము సరిపోవడంలేదేమో నాకు తెలీదు. తోటి ఖైదీల రోగాల్ని చూస్తూ నేనూ యావజ్జీవ కారాగార శిక్ష అనుభవిస్తూ బతకలేను పోనీ నాకు ఉరిశిక్ష వేయించేటట్టుచేసి పుణ్యం కట్టుకోండి" ధర్మారావు గొంతు గద్గదమయింది.

చంద్రశేఖర్ ధర్మారావుని ఆశ్చర్యంగా చూసాడు. అతని మెదడులో రకరకాల ఆలోచన్లు మెదిలాయి.

"ధర్మారావుగారూ, ఇంత సున్నితమైన మనసున్న మీరు హంతకు డెలా అయ్యారు."

"నేను హంతకుడ్ని అని కోర్టు తీర్పుయిచ్చింది నేను నా రెండో భార్యని చంపలేదు" అన్నాడు ధర్మారావు నిశ్చలమైన కంఠంతో.

చంద్రశేఖర్ ధర్మారావు జీవిత విశేషాలున్న ఫైలుని క్లర్కుచేత తెప్పించి శ్రద్ధగా చదవసాగాడు. ధర్మారావు మౌనంగా చంద్రశేఖర్ని చూస్తూ కూర్చుండిపోయాడు.

ఆ పట్నంలో ధర్మారావు దయాగుణంవున్న డాక్టరుగా మంచిపేరు తెచ్చుకున్నాడు. అతనికి భార్య, నలుగురు పిల్లలతోపాటు వేరే రెండోభార్య కూడా వుంది.

ఒకరోజున ధర్మారావు దర్మాసుపత్రికి రెండో భార్య అరవిందని తీసుకువచ్చాడు, ఆమెని హాస్పటల్‌లో జాయిన్‌చేసి పారిపోయాడు. అరవింద అప్పుడు ప్రాణంతోలేదు. ఒళ్ళంతా కాలిపోయి వికృతంగా భయంకరంగావుంది. గవర్నమెంటు డాక్టర్లు ఆమెను పరీక్షించారు. కిరస నాయిలు పోసి నిప్పు అంటించడం వల్ల యీ దారుణం జరిగిందనీ, ఆ మంటల్లో ఆమె మసయిపోయిందనీ, తీర్మానించారు. అరవింద మంటల్లో కాలుతుండగానో, కాలిపోయాకో ఆమెమీద నీళ్ళుపోసినట్టు పరీక్షలో తేలింది

పోలీసులు ధర్మారావుని వెదికి పట్టుకున్నారు. కోర్టులో-ధర్మారావు తన రెండో భార్య అరవిందని కిరసనాయిలుపోసి నిప్పు అంటించాడనీ, ఆ విషయం తెలియకుండా ఆమె ఒంటిమీద నీళ్ళుపోసి బతికించడానికి ప్రయత్నించి నట్టుగా నటించాడనీ ప్రాసిక్యూషన్ వాదించింది. కోర్టు ధర్మారావుని హంతకుడిగా నిర్ణయించి, యావజ్జీవ కారాగార శిక్ష విధించింది హాస్పటల్లో భార్యని అటువంటి అపాయకరస్థితిలో వదిలి పారిపోవడం వల్ల కూడా అతనా నేరం చేసినట్టు దృవపడింది ఐతే ధర్మారావు ఏ పరిస్థితిలోనూ కూడా నేరం చేసినట్టు ఒప్పుకోలేదు.

చంద్రశేఖర్ ధర్మారావు కేసు చదివి ఆలోచల్లో పడ్డాడు. ఎమ్ డి. పట్టాపుచ్చుకున్న డాక్టరు భార్యని కిరసనాయిలుపోసి చంపాలా? మరోలా చంపడానికి ఎన్ని అవకాశాలుండవు? ఐతే అరవింద వొంటిమీద నీళ్ళెవరు పోశారు? మంటల్లో కాలుతున్న వ్యక్తిపై యింగిత జ్ఞానమున్న వారెవరైనా నీళ్ళు పోస్తారా? అందునా డాక్టర్! ఐతే చావుబతుకుల మధ్య నలిగిపోతున్న

భార్యని హాస్పటల్లో వదిలి వర్తనేవాడు పారిపోతాడా? బహుశా అతను చేసిన ఈ తెలివితక్కువ పన్లువల్లే అతనో హంతకుడిగా నేరం రుజు వయ్యింది. చంద్రశేఖర్ ఆలోచన్ల నుంచి బయటపడి ధర్మారావుని అడిగాడు

"భార్యా నలుగురు పిల్లలూవుండగా వారికన్యాయంచేసి నేను మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకున్న పాపానికి నాకు ఈ సమాజం తగిన శిక్షే విధించింది. నేనాహత్య చెయ్యకపోయినా" అన్నాడు ధర్మారావు విచారంగా.

చంద్రశేఖర్ కొంతసేపు ధర్మారావుని చూస్తూ వుండిపోయాడు. ధర్మారావు ముఖంలో అమాయకత్వంతోపాటు మానవత్వం కూడా తొణికిస లాడుతూ కనిపించింది

అప్పుడు జైలు సూపరింటెండెంట్ చంద్రశేఖర్ "జైళ్ళు కేవలం బందిఖానాగా మాత్రమే పనిచెయ్యకూడదు. న్యాయస్థానాలు విజ్ఞానానికి శిక్ష విధించకూడదు. మనిషిచేసిన నేరానికీ మనిషికున్న విజ్ఞానానికీ సంబంధం లేదు. నేరస్తుడైన మనిషిలోని విజ్ఞానం సాంఘిక అభివృద్ధికీ, మానవ శ్రేయస్సుకీ వుపయోగపడే ఆ శిక్ష ఆ ఉజ్వల విజ్ఞానానికి అడ్డు రాకూడదు." అనుకున్నాడు మనసులో.

తర్వాత జైలు అధికారులతోనూ, ప్రభుత్వంతోనూ సంప్రదించి చంద్రశేఖర్ ధర్మారావులోని డాక్టరుకి బతుకునిచ్చాడు.

ధర్మారావు ఆనందానికి అవధుల్లేకపోయాయి. ఆ జైల్లో రోగులకి సేవచేస్తూ ధర్మారావు తృప్తిగా బతకసాగాడు-బాధల్నిగిరాటేసి.

* * *

శిక్షని అనుభవించిన ఖైదీలు వెళ్ళి పోతున్నారు. నేరం చేసినవాళ్ల

కొత్తగా ఖైదీలవుతున్నారు.

రోజులు రకరకాల అనుభవాల అక్షరాల్ని కాలం కాగితంమీద రాస్తూ సాగిపోతున్నాయి.

చంద్రశేఖర్ ఖైదీల పనుల్ని చూస్తూ జైలు ఆవరణలో పచార్లు చేస్తున్నాడు. అప్పుడు అక్కడ ఖైదీలు రాళ్ళను కొడుతున్నారు. కొత్తగా జైల్లోకి వచ్చిన సోమయ్య రాళ్ళని కొట్టలేనని దుఃఖిస్తున్నాడు. వార్డెన్ సోమయ్యని బెదిరిస్తున్నాడు.

చంద్రశేఖర్ సోమయ్య దగ్గిరకొచ్చాడు.

"రాళ్ళని ఎందుకు కొట్టనంటున్నావ్? నేరం చెయ్యగానే సరా? దానికి శిక్షని అనుభవించవద్దా? అన్నాడు జైలు సూపరింటెండెంట్ చంద్రశేఖర్.

"బాబూ మీరేపని చెప్పినా సంతోషంగా చేస్తాను కానీ ఈ రాళ్ళను ముక్కలు చెయ్యలేను"

"ఏం"

"ఈ పెద్ద పెద్ద రాళ్ళను రకరకాల శిల్పాలుగా మలచడమే నాకు తెలుసు. ప్రాణమున్న బొమ్మలుగా అందంగా చెక్కడమే నాకు తెలుసు. అంతేకాని ఈ రాళ్ళని ముక్కలు చెయ్యడం నాకు తెలీదు. అలా చెయ్య లేను. అలా చెయ్యడం నన్ను నేను నరుక్కున్నట్టుగానే వుంటుంది. మీకు పుణ్యం వుంటుంది. బాబు నన్నాపని చెయ్యమనకండి. మీరు చెయ్యమన్నా నా కంఠంలో ప్రాణం వుండగా నా ప్రాణంగా ప్రేమించే ఈ రాళ్ళని ముక్కల్ని చేయలేను" అన్నాడు సోమయ్య కన్నీళ్ళు కారుస్తూ.

చంద్రశేఖర్ ఆలోచనలో పడ్డాడు. సోమయ్య ఆవేదన అర్థమవుతోంది. సోమయ్య నేరానికి శిక్ష విధించాలి కానీ అతనిలోని "కళ" కి కాదేమో!

వార్డెన్‌తో సోమయ్యకి రాళ్ళుకొట్టేపని అప్పజెప్పవద్దని చెప్పి చంద్రశేఖర్ తన ఆఫీసు రూమ్‌లోకి వెళ్ళిపోయాడు.

సోమయ్య చంద్రశేఖర్ వెళ్ళినవేపుకే చూస్తూ చాలాసేపు నీళ్ళు నిండిన కళ్ళతో వుండిపోయాడు. అతనికి గతం మసక మసకగా కన్పిస్తోంది.

ఆవేళ సోమయ్య తన మనసులో మెరిసిన మెరుపుని ఎంతో ఆనందంతో వుత్సాహంగా శిల్పంగా మలుస్తున్నాడు. ప్రొద్దుటనుండీ తిండి తినకపోయినా మనసులోని మధుర భావనిని అతని చేతులు ఉలీ, సుత్తులతో శిల్పంగా చెక్కుతున్నాయి.

సోమయ్య భార్య చిరాగ్గా అతని దగ్గరకు వచ్చింది. అతను ఈ లోకంతో తనకు సంబంధం లేనట్టుగా శిల్పాన్ని చెక్కుతున్నాడు. సోమయ్య భార్యకి ఒళ్ళు మండిపోయింది. అతని చేతుల్లోని ఉలీ, సుత్తీ లాక్కోబోయింది. సోమయ్య ఉలిక్కిపడి చూశాడు. కోపంగానూచూశాడు.

"ఏమిటి నువ్వు చేస్తున్నది"

"నీ బోడిబొమ్మలకి సంతోషించానుకానీ, పిల్లలు ఆకలితో ఏడుస్తున్నారు. ఇంట్లో అన్నీ నిండుకున్నాయి. నీ బొమ్మలు కొనడానికి ఎవరొస్తారు? ఈ నిర్వాకం చాలించి ఇంకేదైనా పని చూసుకోకూడదూ" అంది వెటకారంగా సోమయ్య భార్య.

భార్య అన్న మాటలకి సోమయ్యకు చాలా ఉద్రేకం కలిగింది. తన శిల్పాన్ని హేళన చేస్తున్న భార్యమీద విపరీతంగా కోపంవచ్చింది ఐనా అణచుకుని "ఈ శిల్పాన్ని పూర్తిచెయ్యనీ, ఇప్పుడు పూర్తిచెయ్యక పోతే నా మనసులోని బొమ్మ చెరిగిపోతుంది."

సోమయ్య భార్య అతని మాటలు విన్పించుకోకుండా విసురుగా అతని చేతిలోని ఉలి లాగేసింది. సోమయ్య ఆ క్షణంలో ఉద్రేకంతో వణికిపోయాడు. అప్పుడతను అలవి మీరిన ఆగ్రహంతో విచక్షణాజ్ఞానాన్ని కోల్పోయాడు చేతిలోని సుత్తితో భార్య తలమీద గట్టిగా బాదేడు. ఆమె తల మధ్యగా విడిపోయింది. రక్తం ధార కారిపోయింది. చుట్టుప్రక్కల వాళ్లు గబగబా వచ్చారు. భార్య రక్తపుమడుగులో గిలగిల్లాడిపోతుంటే సోమయ్య విలవిల్లాడిపోయాడు. అప్పటికే పుణ్యకాలం మించిపోయింది.

అలా తనీ జైల్లోకి వచ్చాడు ఆవేశంలో తన భార్య చావుకు కారణ మైనందుకు తనెంతగానో మనోవ్యథను అనుభవిస్తున్నాడు. ఆ బాధతోపాటు యిప్పుడీ బాధ! తనీ రాళ్ళను బద్దలుకొట్టలేడు నిష్కారణంగా. ఆ రాళ్ళతో ఎంత చక్కని శిల్పాల్ని సృష్టించవచ్చునో!

చంద్రశేఖర్ జైలు అధికారులనుంచి అనుమతిపొంది సోమయ్యకు శిల్పాన్ని చెక్కే అవకాశం కలిగించాడు ఆ మాట విని సోమయ్య తన్మయత్వంలో మునిగిపోయాడు.

మెదడులో మెదిలే భావాలకి సోమయ్య తన చేతుల్లోని ఉలీ, సుత్తితో రకరకాల కొత్త కొత్త రూపాల్ని యివ్వసాగేడు రాళ్ళకి.

సోమయ్య తోటి ఖైదీలు రాళ్ళని బద్దలుకొడుతూ సోమయ్యను ఈర్షగా చూసేవారు. తామంతా ఒళ్ళువంచి రాళ్ళను కొడుతుంటే సోమయ్య

ఏ శ్రమా లేకుండా హాయిగా ఉలీ సుత్తులతో రాళ్ళమీద టిక్కుటిక్కు మనిపిస్తూ సుఖంగా కాలం గడిపేస్తున్నాడని సోమయ్యమీద రోజురోజుకీ అసూయ పెరిగి పోతోంది. సోమయ్యకంత సుఖాన్నిచ్చి తమకింత కష్టాన్నిచ్చిన సూపరింటెండెంటు చంద్రశేఖర్ మీద వాళ్ళకి కోపం అంతకంతకూ అధికమవుతోంది.

రాళ్ళను కొడుతూన్న ఖైదీలని ఓమారు చూసి, సోమయ్య చెక్కుతూన్న శిల్పాన్ని చూస్తు నిలబడ్డాడు చంద్రశేఖర్. తన్మయత్వంతో చూస్తున్న చంద్రశేఖర్ని రాళ్ళని బద్దలు కొడుతున్న ఖైదీలు ద్వేషంతో చూశారు. గుసగుస లాడుకున్నారు ఖైదీల చేతులు కసిగా పైకిలేచాయి. చంద్రశేఖర్ మీద రాళ్ళవర్షం కురిసింది. రాళ్ళ దెబ్బలకి తట్టుకోలేక చంద్రశేఖర్ నేలమీదకి వాలిపోయాడు. అంతలో పోలీసులు లాఠీలతో ఖైదీలని అదుపులో పెట్టారు.

డాక్టర్ ధర్మారావు గబగబా వచ్చి చంద్రశేఖర్ గాయాలకి వైద్యం చెయ్యసాగాడు. గాయాలకి కట్టు కట్టేక ధర్మారావుకి గుర్తొచ్చింది. చంద్రశేఖర్ ప్రక్కనే వున్న శిల్పి సోమయ్యకూడా దెబ్బలేమైనా తగిలాయేమోనని.

ధర్మారావు త్వరత్వరగా సోమయ్య దగ్గరికెళ్ళాడు. సోమయ్య వీపు నుంచి నెత్తురు కారుతోంది తనకేం పట్టనట్టు సోమయ్య శిల్పాన్ని చెక్కుతున్నాడు. ధర్మారావు ఆశ్చర్యంగా సోమయ్యని చూశాడు. అతని వీపుమీది గాయాల్ని శుభ్రంచేసి మందురాశాడు.

* * *

ధర్మారావులోని డాక్టర్ని బతికించి సోమయ్య కళకి ప్రాణంపోసి - అలాచేసినందుకే తనిప్పుడు గాయాలతో బాధపడుతూ చంద్రశేఖర్-

గాయాలు తగిలినా లెక్కచెయ్యకుండా మనసులోని భావానికి రూపుదిద్దుతున్న సోమయ్య -

సూపరింటెండెంటైనా, సోమయ్యైనా గాయపడ్డ మనుషులుగానే యెంచి వైద్యం చేసిన ధర్మారావు.

జైల్లో చంద్రుడెవరు ?

(17-9-75 ఈనాడులో డా॥ దవేకేసు-వార్త చదివేక)
(ప్రజాతంత్ర 16-10-77)